

МАРИЙСКИЕ ИГРЫ НА ЛОГОПЕДИЧЕСКИХ ЗАНЯТИЯХ

*Составила: учитель-логопед
Зиновьева О.А.*

2020

Топым кычы Цель: Лым шамакым единственный да множественный числа доно келесымаш. Мадмаш: Воспитатель топым иктажылан пуа, да лым шамакым аль глаголым единственный числа доно келеса, мячым (топым) налшы тетя множественный числа доно: <table border="0"> <tr> <td>Олма – олмавла</td> <td>мадеш – мадыт</td> </tr> <tr> <td>Кубик – кубиквла</td> <td>киа – киат</td> </tr> <tr> <td>Моска – москавла</td> <td>мыра - мырат</td> </tr> </table>	Олма – олмавла	мадеш – мадыт	Кубик – кубиквла	киа – киат	Моска – москавла	мыра - мырат	Чонгештена Цель: интонацийым шотып налын, повествовательный предложениым вопросительный гыц айырен, тор келесен мышташ. Мадмаш: воспитатель ядеш, тетя ты предложенийымок повествовательный интонаций доно келесат. - Поезд доно кыдалынат? - Поезд доно кыдалынам. - Машинашты кенат? - Машинашты Кенам. - Ну тенгешы, самолетеш чонгештена? - Самолетеш чонгештена.
Олма – олмавла	мадеш – мадыт						
Кубик – кубиквла	киа – киат						
Моска – москавла	мыра - мырат						
Кун картинжы? Цель: личный местоименийым родительный падеж форма доно кычылтмаш. Мадмаш: воспитатель тетялан палымы хадырым, мадышым да мол предметым рисуяш шуда. Рисуиымыкы, видишы рады мычкы кен ядеш: - Тиды кун картинжы? Тетя ышке картинжы гишан тенгерак келесышашлык: - Тиды мыныын картинем. Тышты мамнан портна (котина , портна, пеледышна...)	Кулан пумы? Цель: лым шамакым дательный формы доно кычылташ. Мадмаш: воспитатель изи топым аль кыбикым тетявлалан пуа. Кулан пумым видишы палышашлык. - Топым кулан пумы? – Мадшывла хор доно ядыт. Топым налшы эдем докы лишеммы годым ядмашым когорак юк доно келесат. Видишы кулан пумым палымыкыжы, тенге ответым пумыла: - Топым Петялан пумы.						
Ушты кугуза Цель: Лым шамкым дательный падеж доно кычылтмаш. Мадмаш: тетявла йыр шагалыт. Нынылан Ушты кугуза мешак циц кандымы подаркавлам шалата: - Ниналан Ур. Ниналан ырвыж. Иралан шар. Эчанлан машина... Цила тетя «Тау!» шамакым келеса: - Тау Ушты кугузалан - У подаркам кандымылан!	Подарка пакет Цель: Лым шамкым дательный падеж доно кычылтмаш Мадмаш: видишын пакетыштыжы предметвлам анжыктышы рисункывла улы. Пакет гыц иктыжым лыктеш да ядеш: - Ти пеледышым кулан пуэна? Мадшывла логыц маныт: - Пеледышым Зоялан пуэна. Видишы: - А ти машинам кулан пуэна? Подаркам налшы тетя «Тау» шамакым келесышашлык.						
Мам пуэныт? Цель: Лым шамкым винительный падеж форма доно кычылтмаш. Мадмаш: цила тетя видишы гыц подаркам налеш. Ик тетя весы гыц ядышашлык: - Мыланем шарым пуэныт. Тыланет мам пуэныт? - Мыланем поханям пуэныт. А тыланет мам? Круга мычкы цилан тенге ядыштыт.	Телевизорым анжена Цель: личный местоименийым родительный падеж форма доно кычылтмаш. Мадмаш: воспитатель картон пумага доно телевизорын экранынсемиы экранным ышта. Тыщец тетявла сюжетын картинным да мадышвлам анжыкта. Ныныжы мам ужмыштым келесат, примереш: - мынь урым ужам. Тыды изи, пачшы кого, капшы луды. - Мынь ыдырым ужам. Тыды седырам ыштылеш...						

Маняр часть. Цель: шамакым слогвлаш пайылымым ышташ. Мадмаш: воспитатель шамакым келеса. Тетявла шамакышты маняр слог улы, тынар шотлымы изи пандым луктал анжыктат. Примереш: Ур шамакеш – ик панды, шошым шамакеш – кок пандым, карандаш шамакеш – кымытым луктал анжыктат.	Тынгалтыш юкшы махань: Цель: Пален налмы юквлам ашташ Мадмаш: Воспитатель ик картин паштек весым анжыкта, тетявла картиныштыш предметвлан тынгалтыш юкыштым келесат.
Улы аль уке? Цель: пален налмы юквлам шамаквлашты мон мыштымаш. Мадмаш: воспитательын келесымы шамаквлаштыжы палымы (м, ш да молымат) юк улы гынбы, флажокым лукталыт. Келесышашлык шамаквла: школ, охыра, шуды, полдыш, савыц, савала	Аштен келесы: Цель: пален налмыюквлам шамкышты мон, тор келесен мышташ. Мадмаш: Тетявла йыр шагалыт да икты топым весылаш шуа. Шумыжы годым (примереш, Л юкыан шамакым) келесышашлык: ливы, савала, лейка, ...
Ку шуқырак? Цель: пален налмы юквлам шамакышты мон, тор келесаш. Мадмаш: икта-иахань гласный аль согласный юк доно тынглмы шамкым ку шуқырак моэш, ваш-ваш тангашат. Примереш, воспитатель С юк доно тынгалмы шамакым келесаш ядеш: Саша, стопка, савала, селма, сад, сыкыр, самолет, ... Ку шуқыракым келкса, тыдылан воспитатель изи шыдырым пуа. Вес гана мадмы годым Ч юк доно тынгалшы шамаквлам, тенгеок весымат ядаш лиэш.	Шарым кычы! Цель: палык шамаквлам кычылтмаш да ныным аштымаш. Мадмаш: воспитатель шука йиш шарвлам тетявлан шалата. Цилан йыр шагалыт. - Мыланем кловой шарым шуда, вара ыжаргым, якшаргым, сарым ядеш. Цила арым погымакы, воспитатель ынде ышке тетявлалан кышка: - Женя ыжар шарым кычы! Таня, тылыт якшар шар! Остаткаэш тетявла шкетышты шарвла доно мадыт.
Тымыр. (барабан) Цель: тымыр юк семеш лыдышвлан тыменяш. Мадыш: тетявла радын шагалыт. Воспитатель анзылны шагалшы тетялан изи тымырым пуа да лыдышым тынгалеш. Дубы-дубы, дубы-дубы – Тымырнажы севалеш. Ту-ту-ту, ту-ту-ту – Той пыч юкшы йонгалтеш. Тетян тымырым шимыжы годым, весела ти лыдыш доно йыр сарнат. Тымырым олен шимы годым тетявла варышты шалгат, когон севалмы паштек – ашкедыт. Лыдышым угыц лыдмы анзыц тымыржым вашталташ лиэш.	Йой ырвыж. Цель: повествовательный да вопросительный предложенийым интонацийым мыштен кычылтмыла. Мадмаш: тетявла кругаш шагалыт. Воспитатель цилаштылан сынзам кымаш шуда. Тынам тыды кум кидшы доно шып севалеш, тыды ырвыж лиэш. - Ик, кок, кым! – команда паштек мадшывла сынзаштым пачыт. Ныны ло гыц кыдыжы «ырвыж», эче икта так палы, седындон цилан кым Гана пачела ядыт: - Йой ырвыж, кышты ылат? - Мынь тишты ылам! – манеш, ырвыж шке «пыжашышкыжы»пырен шагалеш (пор доно седыразш кругам ыдырымы). Тынамок тетявла варышты гыц кыргыжыт, ырвыж ныным покта. Кун кидшы варештеш, тыды ырвыж лиэш.

Кышкы пиштем? Кышты киа?

Цель: Лым шамкым местный падеж форма доно келесымым ышташ.

Мадмаш: видышы шкафынтыш полкашкы да яшыкыш мадышвлам оптымыжы годым ядыштеш:

- Топым кыш пиштышым?
- Топым шкафышкы пиштышыц, - мадышвла маныт.
- Топ кышты киа?
- Топ полкашты киа.

Кечыял «кек».

Цель: Лым шамкым местный падеж форма доно кычылтмаш.

Мадмаш: воспитатель изи тыгыр доно кечыялым мадыкта, мадмы кыдежышты ик хадыр гыц весыш вашта.

- Теве изи «кек», - ынгылдара тыды. –кечыял «кек» кышкы высыш, чонгештыш?

Тетявла предложенийвла доно келесат:

- Кечыял «кек» шкафыш (полкыш, амасашкы, седырашкы, пеледыш коршокрыш ...) чонгештыш

Вольык дон зверьвла?

Цель: Лым шамкым местный падеж форма доно кычылтмаш.

Мадмаш: тетявла вольык аль зверьвлан лымыштым налыт.

- Ку морен лиэш? – воспитатель ядеш.
- Мынь морен лиам, - ик тетя мадеш.
- Морен кышты ыла?
- Морен шыргышты ыла ...

Мадшывл Ур, ырвыж, моска, имни, пи да молат «лин кердыт.

Шотлен мышты.

Цель: шот шамакым кычылт мыштымаш.

Мадмаш: Тетявла йыр кругаш шагалыт, покшалны – воспитатель. Тыдын кидыштыжы топ, икта тетялан топом шумыжы годым числам попа (пимереш, «кымыт» манеш). Кулан топ варештын, тыды кымыт манеш да кымыт якте шотлышашлык – «вызыт» манеш гынь, вызыт якте шотлымыла.

Кышты ыла?

Цель: попымы годым варым анжыктышы наречий кычылтмым ышташ, личный местоименийым лым шамак доно иквареш келесаш.

Мадмаш: воспитатель цила тетялан вольык аль зверьвлан картинвлам шалата. Кок покеным икты весы гыц ордыжкырак шындымыла: иктыжы «ылым тома» лиэш, весышжы – «шыргы».

Икты, пим анжыктышы картинным налын, «ылым тома» - покен докы миа:

- Тук, тук! – вуйта амасам севалеш. – Ам-ам, мынь пи ылам. Мыньын портем тишты?
- Пыры,пыры, - покенышты шынзыш ыдыр (рвезы) манеш. – Тынын портет тишты ...

Весы котим рисуйымы картинным налыш тетя, «шыргым» анжыктышы покен лишкы миа:

- Тук-тук! Мынь «коти» ылам. Мыньын портем тишты?
- Уке, тынын портет тишты агыл, теве тышты.

Коти вес покен докы кеа да пыраш ядеш.

Пакрылаат мадыш тенге кеа.

Шалахай да вургымла велышты.

Цель: «шалахай» да вургымла» шамаквлам мыштен кычылташ; воспитательный да повествовательный предложенийым керал интонаций доно келесаш.

Мадмаш: тетявла кок группеш пайылаштыт, покшалны шалгышы группылан воспитатель ядмашвлам пуа:

- Шалахай велны ку? – шалахай кидшым викталтен анжыкта.

Ответ (цилан):

-Мамнан тангвлана!

Воспитатель (вургымла велым анжыкта):

-Вургымла велны ку?

Ответ (цилан):

- Мамнан тангвлана!

Воспитатель:

-Ма иквареш мадына?

Тетявла цилан:

-Ма иквареш мадына!

Пакрылаат rsv группа варыштым вашталтыл, eusw мадаш тынгалыт.

Телефон Цель: пален налмы юквлам ашындарымаш. Мадмаш: воспитатель сек анзылны шынзын тетялан предметым анжыктышы кок картинным пуа. Предметын лым икты – весы гыц ик юк шотышты веле айыртемалтшы, шамак толшеш: мукш-пукш. Мадмаш тынгалмы анзыц ти кок картинным анжыкташ ак кел. Сек анзылны шынзышы тетя сагашы тангжылан шып ти кок мыжыр шамакым келеса, тыдыкы – весылан да сек шайылны шынзышы якте «телефон» ровотая. Сек остатка тетя ты шамаквлам юкын келеса, тынам веле воспитатель цилан «мукш» да «пукш» картинным анжыкта. Тор келесымы гынь, «телефон» пашам яжон ыштен.	Анпчышты Цель: анпичеш кушшы продуктым пален налын, ашеш пиштымаш. Мадыш: седырашты вуйта шуку йиш «йыраным» ыштымы (йыранеш кушшы махань-шон растенилан ярал муляжым аль картинвлам пишт аш лизш). Тетявла рады гыц лактын, «анпичышкы» толыт, да кышты МА кушкеш, тыдын махань ылмыжы гишан келесат, шамак толшеш: - Тишты морко кушкеш. Мынь тыдым яратем. - Тишты помидор кушкеш. Помидор якшаргы...
Магазиннышты Цель: кымылым кузыктышы шамаквлам кычылт мыштымаш. Мадмаш: стол вык шуку йиш мадышым да мол предметымат оптымы. Ик тетя выжалышы (пыркашык) лизш, а молыжы хадырвлам «налаш» иктын-иктын миат: - Мыланем, пожалуйста, карандашым пуда. - Улы кымылын, тебе карандаш. - Тау! - Пожалуйста! - Мынь карандашым налынам. Карандан доно рисуяш тынгалам. Пақылаат тенге ласкон выкалат да налыт.	Хыналаш толын Цель: кымылангдышы шаям пақыла видаш да ашеш кодаш. Мадмы анзыц ынгылдарымаш: - Тетя садын Лена лыман поханыя «хыналаш» толын. Тыды «Пуры кечы!» манын здоровая. Таат иктор махань шамакым келеседа? - Пуры кечы! – тетявла ответым пуат - «Хыналаш толшы» ленам МА доно сусузмдеда? - Мадышым пуэна, - икты попа. - Конфетым пуэна, - весы попа. - Леналан махань мадышым пуэда? - У поханыям пуэна. - Лена таланда таум келеса, а та мам келеседа? - Пожалуйста! - Лена айырла гынь МА манада? - Цеверын! - Алда циланат иктор кеесена: «Цеверын!».
Маныр имни кыдалеш? Цель: предложенийышты лым шамак сага шот шамак ылмы годом глаголын ед. числа доно келесымыжым анжыктымаш. Мадмаш: воспитатель тетявлалан картинным пуа. Цила картинышты имнивла (кокты гыц Лу якте). Воспитатель ядеш: - Тишты маняр имни кыдалеш? - Тишты кок (кым, 4,5,...) имни кыдылеш.	Шамаквла ашкедыт Цель: шамакым слогвлазш пайылымаш. Мадмаш: воспитатель паштек тетявла, шамакын слогвлам шотлен, лапам севалыт: Шар – ик гана севалыт; Ты/мыр – кок гана севалыт Ма/ши/на – кым гана севалыт.

Шке варетым мо!

Цель: повелительный наклонений формы доно глаголом кычылтмаш.

Мадыш: Тетявла йыр ылшы покенвлашты шынзат. Видышы ныны докы миэн, анзыланжы топ ташкалеш. Тидьжы покенышты шынзышылан кынбыл шагалеш да видышы паштек ашкедаш шудымым анжыкта.

Цидаштым кынбылтен, йыр ашкедмы гоным видышы эчеат топ ташкалеш да шуда:

- Шке вардам мода!

Мадшывла шкымыштын покеным мон, пыреншыцшанлык ылыт. Видышат икта йара покеныш талашен шынзеш. Кулан покн ак код, тыды видышы лизеш.

Кек да коти.

Цель: шамакышты Ы юкым кытыкын келесаш. Мадмаш: Тетявла кек чонгештымым анжыктен, кидым лыпшен кеат. Видышы сыгыралеш:

- Коти!

«Кек»лишы тетявлашап-шала кыргыжыт, «коти» лишы рвезы ныным кычаш паца. Кум кидшы доно севалеш, тыды «коти»лизеш.

ТОР КЕЛЕСЫ. Цель: предметвлан лымыштым раскыдын да тор келесен мышташ. Мадмаш: Воспитатель пасна тема доно икманяр картинным анжыкта. Примереш: «Семня», «Выргем», «Садвичышты кушшы качкыш»... Тетявла, ныным анжен, предметвлан лымыштым келесат. Кушукым тор келеса, тыды сынгышы лиэш.	ЦУДА МЕШАК Цель: Айырен налмы тема семынь предметвлан лымыштым марла келесен мышташ. Мадмаш: Видышы мешак гыц шукуы йиш предметым лыктын анжыкта да ядеш: -Тиды ма? Самынь келесышы видышы лиэш.
Мам ышта? Цель: «лым шамак+глагол» синтаксический конструкцийым ашындала; предметын МА лиалтмым аль эдем, волык, зверьвлан действиштым анжыктым шамаквлам марла попен мышташ Мадыш: картинным анжыктен, воспитатель ядеш -Имни мам ышта? -Ма киа? Ма шалга?	МАХАНЬ ? Цель: «Лым шамак + палык шамак» синтаксический конструкцийым яжон ашташ, предметын палыкшым анжыктышы шамаквлам марла келесен мышташ. Мадмаш: видышы предметын лымжым келеса, мадшывла — тыдын палыкшым анжыктышы шамакым. -Шар махань? -Шар кого, (изи, якшаргы...) Ку шукурак шамакым келеса, тыды сынгышеш лактеш.
ЛОТО Цель: Предметым анжыктым шамаквлам яжон ашташ. Мадмаш: цила тетялан конверт пуалтеш, тышкы предметым анжыктышы 5-6 картинным пиштым. Видышы предметын лымжым келеса, а тетявла конвертыш пиштым картинным анжат да, техень предмет улы гынь, лыктыт да раскыдын попат. Ку шукурак шамакым келеса, тыды сынгышеш лактеш.	КУ АЛЬ МА? Цель: Кынам ку? аль ма? ядмашым шындымы гишан пален налаш да ышташ. Мадмаш: воспитатель картинвлан анжыкта , тетявла ядмашым шындат. -Тиды ку? Тиды ыдыраш. -Тиды ма? -Тиды имни. -Тиды ма? Тиды пиры.
ПЫТАРИШ ЮК МАХАНЬ ? Цель: Пален налмы юквлан яжон ашташ. Мадмаш: Воспитатель ик картин паштек весым анжыкта, тетявла картины лымжым келесат.(Олма –о, охыра – о,аптан –А,)	СЛОВАРЫМ ПАЙДАРЫМАШ Цель: лым шамак + лым шамак конструкцийым яжон ышташ. А)Ма выргемлан шотлалтеш? –Пальто-выргем. Тыгыр – выргем. Б) Ма качкышлан шотлалтеш? В)Маатыдереш шотлалтеш? Г)Махань мадышвлан паллет? Д)Мам ялеш чиат?

ЦУДА ПАНДЫ

Цель: предметын мам ыштымыжым да палыкшым анжыктышы шамаквлам ашташ, опорный (тынг) шамаквлам кычылтын, кырылтде келесаш тетявлам тымдаш.

Мадмаш: Воспитатель икта-махань предмет аль эдем, вольык, зверь гишан келесаш ядеш. Тетявла, йыр шагалын, икты-весьлан «цуда пандым» пуат, тынам пандым налшы тетя предметын аль эдемын, аль эдемын, вольыкын палыкыштым келеса:

-Морен..._Ошы, изи, пысы, кужы пылышан, мытык пачан...

Вес тетя тидым предложенийвла доно радын келесен кеа:

-Теве морен. Тыды изи, ошы да пысы. Моренын пылышыжы кужы, пачшы мытык, -тетя кырылтде попен пуа.

ИК ШАМАК ДОНО

Цель: Лым шамак+ лым шамак синтаксический конструкцийым яжон ашаташ.

Мадмы годым воспитатель техень ядмашвлам шында (предметым анжыктышы картинвлам кычылтмыла):

-Ти шамаквлам кыце ик шамак доно келесаш лизш?

- Савыц, пальто, тыгыр, шарф.
- Сыкыр, шыраш, мелена, лем.
- Атя,ава, тьотя, папи.

КЕЛЕСЫМЫ ШАМАКЫМ ПАЛЫМАШ

Цель: тетявлан пален налмы словарьым шукемдаш да ашеш кодаш.

Мадмаш: воспитатель ик тетям лыктеш да тыдылан шыппахань-гынят шамакым келеса. Примереш: лем.

Воспитатель:

-Махань качкышым Ваня шанен пиштен?

-Шышер.

Ваня: -Уке, шышер агыл.

- Шыраш!

Ваня: -Уке, шыраш агыл.

-....

-...

-Лем!

Ваня: Палышыц. Лем.

Палышы тетялан воспитатель иктамам кычыкта.

ПОХАНЯМ ЧИКТЕНА

Цель: «Выргем» тема доно словарьым пайдараш.

Мадмаш: воспитатель тетчвлалан шуку статьяны выргемын анжыкта.

-Тиды ма? – каждый гана ядеш.

Тетявла иквареш ответым пуат.

Вара икта 1-2 ыдырлан поханням чикташ воспитатель шуда, тетя чикта да поа.